

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

ЗЛОЧИННІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНА ПРОБЛЕМА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНІ

Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції

(Харків, 4 листопада 2016 року)

У двох томах

За редакцією *А. П. Гетьмана, Б. М. Головкина*

Том 1

Харків
«Право»
2016

УДК 343.9(477)
ББК 67.9(4УКР)61
3-68

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (голова);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (відповідальний секретар);
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, асист. О. В. Новіков

Злочинність як суспільна проблема та шляхи її вирішення в Україні : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., м. Харків, 4 листоп. 2016 р. : у 2 т. / за ред. А. П. Гетьмана, Б. М. Головкіна. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. – 166 с.

ISBN 978-966-937-086-0

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)

ISBN 978-966-937-087-7 (т. 1)
ISBN 978-966-937-086-0

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Видавництво «Право», 2016

підходу, причиною злочину є взаємодія криміногенних факторів соціального середовища і анти-суспільних властивостей особи (А. І. Долгова, О. М. Яковлев, С. А. Тарарухін) [2, с. 42].

А. Ф. Зелінський є представником біопсихологічного (другого) напрямку в сучасній вітчизняній кримінології. Піддаючи критиці сучасні кримінологічні концепції причинності, вчений зазначав, що у філософській і кримінологічній літературі зберігається панування вульгарно-соціологічних тенденцій у поглядах на співвідношення об'єктивного (середовища існування) та суб'єктивного (людського, у тому числі й біологічно зумовленого) у детермінації злочинності [1, с. 124].

Почуття патріотизму повинно бути притаманне людині так само, як і інші норми моралі, а відсутність цього почуття є викривленим та неправильним чинником людської особистості. Таким чином, неспроможність розуміти та відчувати любов до Батьківщини можна розглядати як елемент другого підходу. Яскравим прикладом взаємозв'язку патріотизму та злочинності може слугувати виокремлення законодавцем у Кримінальному кодексі України розділу про злочини проти основ національної безпеки. Саме відсутність патріотизму, абсолютна зухвалість до прийнятих суспільством норм, нехтування повагою до держави і служать рушійною силою, тобто внутрішнім спонуканням, мотивом до вчинення злочинних дій. Загальновідомо, що злочин є суспільно небезпечним діянням, а отже, є загрозою для усього соціуму, українського народу та України в цілому. Чи може людина, яка відчуває любов до Батьківщини, до свого народу, створити таку небезпеку? Проводячи паралель із сучасним станом у країні, можна зробити висновок, що головною рушійною силою конфлікту, який тягне за собою і стрімке зростання злочинності, є відсутність цього почуття у людей. Адже патріотизм, як і інші моральні принципи, виступає одним з головних утримувачів людини від вчинення злочинів. Підсумовуючи цю тезу, можна дійти висновку, що виховання патріотизму у дітей та молоді може суттєво вплинути на стан сучасної злочинності. Втілити це в життя нескладно. Шляхами його реалізації можуть бути проведення просвітницьких заходів у навчальних закладах, сім'ї, патріотичних заходів, посилення контролю за розповсюдженням сепаратизму, антидержавних мітингів, закликів до розпалювання національної ворожнечі, посилення відповідальності за це тощо.

Водночас патріотизмом можна зміцнити та посилити протидію злочинності через систему правоохоронних органів. Адже, яка б не була велика статистика злочинності в Україні, насправді, злочини вчиняють набагато більше осіб, бо існують латентні злочини. Як відомо, однією з умов залишення злочинів в «тіні» є приховання або вчинення злочинів самими представниками правоохоронних органів. Правоохоронна система повинна служити українському народові, а отже, і державі, а без почуття патріотизму виконувати свій обов'язок просто неможливо. Таким чином, виховання як у потенційних злочинців, так і у працівників правоохоронних органів основ і засад патріотизму є одним із багатьох шляхів зменшення, а в ідеалі – знищення злочинності.

Список літератури

1. Зелінський А. Ф. Кримінальна психологія / А. Ф. Зелінський. – Київ : Юрінком Інтер, 1999. – 240 с.
2. Кримінологія / под ред. В. Н. Кудрявцева, В. К. Эминова. – М., 1995. – 512 с.

Науковий керівник – асист. К. Д. Кулик

*О. О. Пономаренко,
студентка 3 групи 5 курсу факультету підготовки кадрів
для Пенсійного фонду України Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ «ТЕОРІЇ РОЗБИТИХ ВІКОН» У СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ ВУЛИЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Одним із усталених напрямів досліджень західних кримінологів є проблема взаємозв'язку між плануванням і організацією міського простору та профілактикою злочинності. При цьому

більшість учених переконані, що ефективне запобігання злочинності можливе лише за умови взаємодії дослідників з кримінології, соціальної педагогіки, міського планування, соціального менеджменту, а також соціології міста й житла. Коріння таких суджень сягає 30-х рр. ХХ ст., коли американські вчені – політолог Джеймс Уілсон і соціолог Джордж Келлінг – розробили концептуальні положення «теорії розбитих вікон». Провідна теза цієї теорії – потурання суспільства дрібним деліктам, як-от, палінню в недозволених місцях, вандалізму, публічному пияцтву, стрибкам через турнікети в метро тощо, безпосередньо провокує людей на вчинення аналогічних або тяжчих правопорушень [3]. Якщо негайно не замінити вибиту шибку в будинку, вандалі виб'ють усі вікна, безхатченки проникнуть усередину і оселяться там, адже одне розбите вікно є сигналом, що за цією будівлею ніхто не дбає. Звісно, розробники і послідовники цієї теорії також відзначають помірний вплив менталітету та традицій жителів певних районів, наприклад, фавел у великих бразильських містах та нью-йоркського Гарлему, на нахили до девіантної поведінки.

Яскравим доказом на користь цієї теорії є експеримент Філіпа Зімбардо, психолога Стенфордського університету, проведений у 1969 р. Дослідник залишив автомобіль без номерних знаків і з відкритим капотом в одному місці і такий самий автомобіль в іншому, але вже з номерними знаками і зачинений. Місця були з однаковими показниками злочинності. Перший автомобіль був уперше атакований вандалами за десять хвилин після залишення (були зняті радіатор і акумулятор), а протягом двадцяти чотирьох годин практично все цінне було викрадено – усі шибки були розбиті, салон розірваний, а діти почали використовувати машину як гральний майданчик. Другий автомобіль стояв недоторканим понад тиждень. Тоді Ф. Зімбардо розбив одне вікно, і за декілька годин автомобіль був перевернутий догори дном і повністю знищений [3].

Отже, благоустрій населених пунктів, облаштування внутрішніх дворів, під'їздів і сходів, розташування вікон, продумане районування паркінгів і місць для громадського дозвілля допомагають створити візуально захищений простір для ефективної профілактики кримінальних правопорушень. Цей підхід є особливо актуальним в Україні, адже, за результатами досліджень Київського інституту проблем управління імені Горшеніна, понад 75% громадян визнають існування в їхньому населеному пункті небезпечних локацій із високим рівнем злочинності.

За даними статистичної звітності Генеральної прокуратури України, з 2013 року кількість зареєстрованих злочинів, учинених у громадських місцях, постійно коливається, але залишається достатньо високою: 2013 р. – 109 688, 2014 р. – 111 873, 2015 р. – 103 948 [2]. Тобто питома вага цієї категорії злочинів сягає однієї п'ятої частини від усієї сукупності злочинів, що вчиняються в Україні протягом року (18,4%–21,1%).

Небезпека злочинів у громадських місцях очевидна – чільне місце в ній посідає так звана «вулична злочинність». Вулиця в контексті феноменології «вуличної злочинності» – не лише елемент топографії, але й цілісний соціальний простір, у межах якого складаються і діють наближені до кримінальних цінності, традиції і звичаї, правила поведінки та взаємовідносини між людьми [1, с. 93–94]. «Вуличні» злочини мають низку характерних ознак: вища суспільна небезпечність порівняно зі злочинами, що вчиняються в інших громадських місцях (питома вага тяжких і особливо тяжких – 42,8% проти 22,5%); вищими є показники діянь, учинених у складі групи (15,1% проти 11,6%); більшість із них були вчинені у стані алкогольного сп'яніння (27,7% проти 13,6%); нижчі показники розкриття (39,3% проти 55,3%).

З огляду на викладене, варто відзначити необхідність впровадження «теорії розбитих вікон» у розробці заходів запобігання вуличній злочинності в Україні. Відповідно до цієї теорії поліція повинна в своїй діяльності більше орієнтуватися на підтримку неформального контролю в особі інститутів громадянського суспільства. На нашу думку, запорукою ефективної реорганізації урбаністичного простору є ідея колективної відповідальності громадян за благоустрій комінального доквілля (*kommunale Kriminalprävention*), закріплена у Законі України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку». Завдяки реформі ЖКГ, із 2015 р. громадяни можуть раціонально витрачати спільні кошти на проведення ремонтних робіт, освітлення та охорону прибудинкових територій та інші суспільно корисні ініціативи без бюрократичних перепон і сплати податків.

Список літератури

1. Головкін Б. М. Злочинність на вулицях та в інших громадських місцях / Б. М. Головкін // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Х. : Право, 2013. – Вип. 26. – С. 87–98.
2. Статистична інформація [Електронний ресурс] : Генеральна прокуратура України. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html> (дата звернення 12.10.2016). – Заголовок з екрана.
3. Wilson J. Broken Windows: The police and neighborhood safety [Електронний ресурс] / J. Wilson, L. George // The Atlantic. – Режим доступу: http://www.manhattan-institute.org/pdf/_atlantic_monthly-broken_windows.pdf (дата звернення: 12.10.2016). – Заголовок з екрана.

Науковий керівник – асист. О. О. Шуміло

*О. Г. Прокопенко,
студент 9 групи 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Харків*

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Однією з найактуальніших проблем в Україні, яку необхідно вирішувати, є корупція. Корупція, як антисоціальне явище, торкається не лише службових та посадових осіб органів державної влади, а й суспільства в цілому. Тому актуальним є висвітлення питань щодо стану корупції в Україні, шляхів вирішення цієї проблеми та з'ясування необхідних заходів, які допоможуть запобігти та протидіяти корупції.

Дослідженням проблеми корупції, з'ясуванням її змісту, стратегії, основних причин, запобіжних заходів в різних сферах життєдіяльності суспільства і держави займалися такі науковці, як: П. П. Артеменко, О. М. Бандурка, Б. І. Бараненко, В. П. Бахін, М. Ю. Бездольний, Г. С. Буряк, А. І. Комарова, В. А. Кулікова, М. В. Корнієнко, В. О. Коновалова, М. Й. Коржанський, В. В. Крутов, І. С. Нуруллаєв, Т. П. Попченко, О. Я. Прохоренко та ін.

За даними Transparency International, Україна із 26 балами (зі 100 можливих) перебуває на 142 місці (із 175 країн) за Індексом ТІ. Ми залишаємося однією з найбільш корумпованих держав світу і знаходимося на одному щаблі з Угандою та Коморськими островами. Відповідно до дослідження Київського міжнародного інституту соціології сприйняття громадянами корумпованості всіх гілок влади та органів усіх рівнів зросло порівняно з 2011 роком, однак не досягло рівня 2009 року. При цьому ієрархія корупціонерів теж зберігається незмінною: першість і надалі тримає Верховна Рада (60,6% опитаних вказали на значну поширеність корупції у її стінах); друге місце посідає Кабінет Міністрів (54,8%); третє – Президент зі своєю Адміністрацією (46,4%). Органи місцевої влади традиційно найменш корумповані у сприйнятті населення (34,3%). Отже, стан корупції в Україні, на думку міжнародної спільноти та громадян України, сьогодні є найвищим порівняно із попередніми роками.

Для вирішення проблеми запобігання та протидії корупції необхідно проаналізувати наукову літературу з цього питання. На думку І. О. Христич, провідними напрямками в подоланні корупції мають стати дотримання правових норм у сфері запобігання та протидії корупції; рівність усіх перед законом; невідворотність юридичної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення; поєднання зусиль держави і громадськості. І. О. Христич вважає, що заходи протидії корупції повинні мати довгостроковий і послідовний характер. Автор цілком точно вказує на основні напрями в подоланні корупції, адже зазначені положення в Україні мають лише декларативний характер.

На думку В. М. Шегорцової, шляхи ефективної антикорупційної політики закладено на законодавчому рівні, але практика показує кілька проблем, що заважають ефективній реалізації цієї політики, а саме: невелика частка притягнутих до адміністративної відповідальності не зупиняє публічних службовців у скоєнні корупційних діянь, дає підстави думати про використання судом